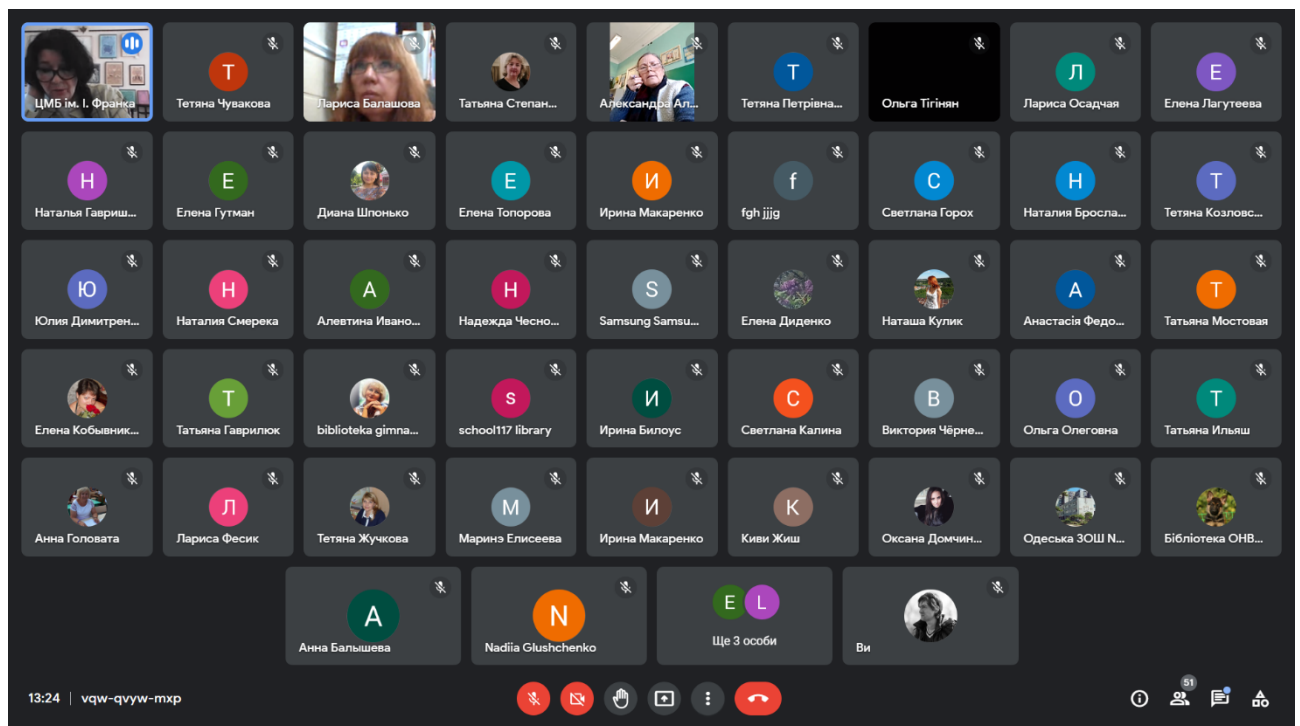

Централізована бібліотечна система для дорослих м. Одеси

Центральна міська бібліотека ім. І. Франка

Матеріали дистанційного бібліоінформу за темою «Розвиток шкільних бібліотек у системі освіти: зарубіжний досвід»

Одеса, 2022

ЗМІСТ.

- 1. Розвиток шкільних бібліотек у системі освіти Великобританії, Франції, Австрії, Австралії, Японії. Зав. ОМВ ЦМБ ім. Франка Дементьєва С.А.**
- 2. Досвід роботи шкільних бібліотек Північної та Південної Америки. Методист ОМВ ЦМБ ім. Франка Бутт Н.В.**

1. Розвиток шкільних бібліотек у системі освіти Великобританії, Франції, Австрії, Австралії, Японії.

У ХХІ ст. розвиток освіти в Україні та зарубіжних державах відбувається в умовах бурхливого зростання обсягів інформації, прискореного розвитку технологій, збільшення потоку документів у цифровому форматі, підвищеного попиту суспільства на здатність його членів до самостійного навчання, комунікації й соціальної взаємодії для спільного розв'язання проблем. Акцент в освіті змістився від заучування великого масиву знань до набуття умінь, необхідних особистості в сучасному соціумі. З огляду на тенденції сьогодення в зарубіжних країнах велику роль відведено діяльності освітянських бібліотек, особливо шкільних, основним завданням яких є формування навичок роботи з інформацією та забезпечення ресурсами для незалежних досліджень. Учні мають можливість отримувати доступ до якісної альтернативної інформації, ділитися нею, аналізувати її, робити висновки та створювати нові знання. Польський науковець В. Горизовський у статті «Шкільна бібліотека в реалізації програми реформування освіти» зазначав: «Без гідної бібліотеки в гідній сучасній школі не може бути пристойного навчання».

У багатьох країнах світу створено асоціації шкільних бібліотекарів. Наприклад, у 1937 р. у Великобританії створено Асоціацію шкільних бібліотек (SLA), до кола завдань якої входить підтримка персоналу шкільних книгозбірень, пропаганда та поширення позитивного досвіду, проведення семінарів і курсів. Представники Асоціації надають своїм членам інформаційно-консультативну допомогу, видають журнал «Шкільний бібліотекар», розвивають зв'язки з національними та зарубіжними організаціями, проводять щорічний конкурс «Кращий бібліотекар року».

Цілі шкільних бібліотек Великобританії.

SLA вважає основними цілями шкільної бібліотеки:

(1) забезпечення широкого вибору книг та мультимедійних джерел для учнів та вчителів на всіх етапах навчання;

(2) сприяння розвитку читання та інформаційної грамотності з метою виховання мотивованих читачів та учнів.

Роль шкільного бібліотекаря Великобританії.

Бібліотекар допомагає учням та вчителям в освітньому процесі, надаючи необхідні джерела інформації. Поряд з цим він створює і підтримує сприятливу атмосферу для читання та відпочинку; спільно з викладацьким складом розробляє та здійснює програми з навчання інформаційної грамотності у школі. В принципі, так само як і у нас.

Також У Великобританії є бібліотеки подвійного використання. Що це таке?

Бібліотеки подвійного використання.

Ці бібліотеки розташовані в школах і обслуговують не лише учнів та викладачів, а й місцеве населення.

Розглядаються різні питання, пов'язані з бібліотеками такого типу:

графік роботи, забезпечення безпеки, обов'язки персоналу, формування фонду, бюджет, керування.

Наведу кілька прикладів, як влаштовані сучасні шкільні бібліотеки в Англії.

Наприклад: Шкільна бібліотека у Кембриджі (Великобританія). Бібліотека для учнів початкової школи складається із закритого простору з безліччю затишних куточків із спеціальними місцями для читання вголос. У коридорі, який веде до бібліотеки, стоїть книга, що символізує присутність історії у шкільних коридорах. Звичайних полиць і парт у новій бібліотеці немає: меблі – це гігантські літери, на стінах, замість портретів письменників – цитати з повісті «Том і північний сад» англійської письменниці

Філіппи Пірс, а серед однієї з кімнат стоїть ліхтар, такий, як у книзі Клайва Стейплза Льюїса «Лев, чаклунка та платтяна шафа».

Одне із цікавих нововведень у бібліотеці – відсутність звичайних підручників. Усі науково-популярні книги знаходяться у класах, а на полицях бібліотеки – лише пізнавальна та розважальна література у вільному доступі.

Бібліотека підготовчої школи у Лондоні (Великобританія). А у Лондоні в підготовчої школі Розендаля проблему відсутності бібліотеки керівництво вирішило за допомогою червоного двоповерхового автобуса – популярного символу Лондона, який із купою книг та зручних місць для читання стоїть у шкільному дворі. Невже дітям не захочеться хоч раз туди зайти?

До речі, відвідувати бібліотеку можуть не лише учні школи. Щосереді літературний автобус відкритий для всіх бажаючих.

Ще приклад однієї шкільної бібліотеки. Це Бібліотека школи Дейма Бредбері у Сафрон-Уолдені (Великобританія). Її серцем стало Дерево Знань, яке одночасно слугує і центральним книгосховищем, і місцем для читання. Як і очікувалося, Дерево Знань привертає увагу учнів не лише до бібліотеки, а й читання.

Франція. Досить цікавим є досвід роботи шкільних бібліотек у Франції. У 1989 р. Державна програма пріоритетного фінансування й розвитку національної освіти поклала початок якісно новому етапові в розвитку бібліотек навчальних закладів. Як наслідок, більшість бібліотек у материнських і початкових школах трансформовано в бібліотеки-центри документації (bibliothèques centres documentaires - BCD), а бібліотеки коледжів і ліцеїв - у центри документації й інформації (centres de documentation et d'information - CDI), які знаходяться у віданні вчителів-бібліотекарів. На практиці це означає, що бібліотеки материнських і початкових шкіл комплектують фонди не тільки друкованими документами, а й матеріалами на будь-яких інших носіях і мають обладнання для їхнього зчитування й демонстрації. Коледжі й ліцеї отримали у розпорядження інформаційні центри, які, крім фонду документів на будь-яких

носіях, мають вихід в Інтернет і можливість пошуку необхідної інформації.

У 1998 р. майже в усіх середніх навчальних закладах Франції було запроваджено посади викладачів-документознавців, що сприяло якісній зміні складу працівників центрів документації й інформації. На сучасному етапі пріоритетним напрямом розвитку таких центрів є зміцнення їхніх позицій як місця, що забезпечує кожному учневі індивідуальний доступ до Інтернету. Такий підхід дає можливість включати всесвітню та інші інформаційні мережі в навчально-виховний процес. Фахівці з роботи з документами захищають принцип відкритого доступу до Інтернету, хоча окремі представники системи освіти Франції виступають за встановлення спеціальних бар'єрів і фільтрів.

Також у Франції бібліотекознавці надають важливого значення співпраці шкільних і публічних бібліотек, особливо у сільських районах, жителі яких, насамперед учителі, активно користуються створеними в кожному департаменті Франції центральними абонементом. Вони виконують функції публічних бібліотек, мають добре укомплектовані фонди, бібліобуси і доставляють у школи і мерії книжки та інші документи.

Дале досвід Австрії.

Австрія. Сучасні шкільні бібліотеки Австрії виконують різноманітні завдання й можуть використовуватись як інформаційні центри, мультимедійні центри, навчальні центри, центри навчання користування бібліотекою, центри підтримки читання, центри спілкування.

Бібліотекар сучасної австрійської шкільної книгозбірні має досить широке коло обов'язків, зокрема педагога, до обов'язків якого входять (проведення індивідуальних і колективних занять у бібліотеці, консультування з питань використання різноманітних інформаційних матеріалів для організації дозвілля, навчання читацької та інформаційної грамотності) має обов'язки інформаційного менеджера, це (ознайомлення з різними джерелами інформації), обов'язки бібліотечного менеджера, це

(організація у бібліотеці заходів, виставок), обов'язки адміністратора, це (формування та поповнення фонду, робота з користувачами, налагодження партнерських контактів з іншими закладами). Таке ось широке коло обов'язків має простий шкільний бібліотекар Австрії.

Досвід Австралії.

Австралія. В Австралії створено Австралійська асоціація шкільних бібліотек та Австралійська асоціація бібліотечних і інформаційних працівників, які визначають політику щодо шкільних книгозбірень у країні, наголошують на перевагах віртуальних шкільних бібліотек.

Підготовка бібліотекарів-педагогів в Австралії здійснюється в кількох навчальних закладах: у школі інформатики Університету Чарлза Стерта, на факультеті обчислювальної техніки та інформатики Університету ім. Едіт Кауан, у Квінслендському технологічному університеті та Університеті Південної Австралії. Після закінчення навчального закладу випускники отримують диплом магістра прикладних або педагогічних наук. Шкільний бібліотекар в Австралії виконує також різноманітні функції, у тому числі комп'ютерного користувача, веб-майстра, консультанта із застосування ІКТ (Інформаційно-комунікаційних технологій), а також контролює використання шкільних комп'ютерів, допомагає учням у виконанні домашніх завдань та роботі в мережі Інтернет, надає допомогу вчителям в освоєнні програмного забезпечення, пошуку інформації, відіграє основну роль у навчанні школярів інформаційної грамотності.

В Австралії(також як у Франції) велику увагу приділено співробітництву шкільних і публічних бібліотек , основні завдання якого полягають у заохоченні до читання, навчанні пошуку інформації, залученні читачів, особливо дитячого віку, до відвідування бібліотек, наданні абонентам можливостей для самостійного добору інформаційних ресурсів, ознайомленні з її можливостями та ресурсами, обмеженні впливу несприятливих

факторів соціального середовища та ізольованості дітей у сільській місцевості.

Окрім того, публічні й шкільні книгозбірні організовують спільні заходи, зокрема зустрічі бібліотечних співробітників, присвячені подіям із життя місцевої громади, запрошення директора публічної бібліотеки на засідання шкільної адміністрації, проведення навчальних семінарів для шкільних бібліотекарів, подання спільних заявок на гранти щодо освітніх проектів, надання публічними бібліотеками допомоги шкільним з питань отримання фінансування, координація та проведення дискусій і диспутів, зустрічі, присвячені дитячому читанню тощо.

Більшість шкільних бібліотек Австралії мають обмежені фонди, тому публічні книгозбірні сприяють у розв'язанні цієї проблеми через взаємовикористання зібрань, видачі книжок по МБА, запровадження загального читацького квитка для відвідування публічної й шкільної бібліотеки, використання бібліобуса для доставки книжок у віддалені школи, комплектування фондів публічних бібліотек з урахуванням освітніх потреб школярів. Така ось серйозна спільна робота.

У 1998 р. з ініціативи директора бібліотеки Квінслендського університету започатковано проект «Кібершкола» для надання допомоги середнім школам, більшість з яких не мають достатнього фінансування для придбання наукової літератури, передплати друкованих та електронних ресурсів. Метою проекту є надання школам зручного інтерфейсу для доступу до цифрових інформаційних ресурсів, електронного каталогу університетської бібліотеки та інших засобів інформаційного пошуку. На сучасному етапі в межах проекту школи штату здійснюють передплату за пільговими цінами на бібліографічні й повнотекстові бази даних газет і журналів та електронні енциклопедії. Крім того, в університеті регулярно проводяться безкоштовні курси з підвищення кваліфікації для вчителів і бібліотекарів-педагогів, присвячені застосуванню інформаційних технологій в освіті.

Із 1980-х рр. в Австралії вектор соціальної уваги спрямовано на обслуговування в шкільних бібліотеках інвалідів. У більшості державних і приватних шкіл застосовується модель так званого ресурсного простору, коли спеціально підготовлені вчителі проводять частину уроків для інвалідів за індивідуальною програмою у невеликих спеціалізованих класах, а частину - спільно з усіма учнями. Важливе значення в обслуговуванні інвалідів має організація фізичного доступу до бібліотечних ресурсів.

Останнім часом збільшилася кількість шкіл, де у користування особам з обмеженими можливостями надається принаймні одне спеціально облаштоване автоматизоване робоче місце, призначене для людей з дефектами зору, що має пристрій мовленнєвого вводу даних і спеціальні меблі. Для інвалідів на візках передбачено зручне розташування книг на полицях, що дає змогу діставати їх самотійно. У школах, де навчаються діти з особливими потребами, бібліотечні фонди містять матеріали альтернативного формату: книжки і журнали, надруковані великим шрифтом, аудіовидання, спеціальне обладнання для зручності читання друкованих книжок, відеофільми з субтитрами або адаптована художня література для учнів, які відстають у розумовому розвитку. У деяких бібліотеках для користувачів із вадами зору створюють автоматизовані робочі місця, облаштовані синтезатором мовлення, брайлівськими дисплеями й принтером.

Японія. У цій країні в середині ХХ ст. створено розгалужену мережу шкільних бібліотек молодших, середніх і старших шкіл. У процесі навчання широко використовуються аудіовізуальні та електронні документи, хоча виховання має пріоритет над передачею інформації». На сучасному етапі бібліотечні фахівці в японській шкільній книгозбірні - це бібліотекарі та бібліотекарі-наставники. Функції шкільного бібліотекаря полягають у комплектуванні фонду необхідними документами, веденні довідкового апарату, обслуговуванні читачів, підготовці виставок і масових заходів. Довідково-пошуковий апарат у

традиційному та електронному вигляді ведуть спільно бібліотекар і бібліотекар-наставник. Функції бібліотекаря-наставника дещо ширші: він проводить заняття з інформаційної культури, навчає школярів методів і прийомів самостійного аналізу документів, синтезу інформації з різних джерел, створення нових документів, залучає педагогічний колектив до використання ІКТ(Інформаційно-комунікаційними технологіями) у процесі навчання, надає методичну допомогу бібліотекарям і вчителям, підтримує зв'язки з організаціями культурно-просвітницького профілю та іншими книгозбірнями. Бібліотекарі-наставники здобувають освіту в класичних університетах, яка доповнюється комплексом бібліотекознавчих дисциплін. Відповідно до закону Японії «Про шкільні бібліотеки» бібліотекар-наставник має володіти інтегрованими знаннями в галузі педагогіки, інформатики, історії та літератури.

Зробимо висновки:

Аналіз тенденцій розвитку шкільних бібліотек світу дає можливість стверджувати, що на початку ХХІ ст. характерною особливістю діяльності цих установ є трансформація їх в інформаційні центри, які зберігають документи на будь-яких носіях та забезпечують доступ до них, а також до інших ресурсів через мережу Інтернет. Новий статус шкільних бібліотек передбачає:

- формування читацької та інформаційної грамотності учнів і вчителів, навичок самостійного навчання, уміння працювати з документами на різноманітних носіях інформації;
- виконання шкільними бібліотекарями функцій педагога, медіа-спеціаліста, менеджера, адміністратора, що потребує кардинальних змін в організації підготовки цих спеціалістів через запровадження інтегрованих курсів у вищих навчальних закладах.

Для надання користувачам доступу до необхідної інформації зарубіжні шкільні бібліотеки співпрацюють із публічними та університетськими книгозбірнями, об'єднуються в асоціації,

мережі для спільного розв'язання проблем на рівні громадськості й держави.

2. Досвід роботи шкільних бібліотек Північної та Південної Америки.

Розглянемо стан бібліотечної справи та пропаганди читання в країнах Південної Америки.

Найбільш розвиненою країною регіону вважають Бразилію. Неписьменність в Бразилії - гостра проблема, яка вже багато років привертає увагу всієї нації. Завдяки активній суспільній підтримці публічно підтримуваної політики публічного читання проблема набула в останні роки своїх демографічних характеристик. Політика розвитку освіти дозволила країні вже в 2005 році наблизитися до стовідсоткового зарахування в школи населення у віці від 7 до 14 років. Тому з дітей цього віку в 2005 році в школі (за офіційною статистикою) навчалася 96, 5%, і тільки 3% підлітків у віці 15-19 років були неписьменними. А ось серед дорослих бразильців показник неписьменності склав 35%.

Популяризації книг і читання для широких верств населення, розширення бібліотечного обслуговування для всіх жителів країни також приділяється особлива увага на найвищому державному рівні. У 2003 році був прийнятий закон № 10 753, відомий як «Закон про книгу»⁸, який визначив державну політику щодо книжкової справи і бібліотечного обслуговування населення. Вона зобов'язувала державу, а також штати і муніципалітети включати в свої бюджети розділ, в якому плануються витрати на утримання бібліотек і укомплектування їх колекцій.

Існує проект «Література в будинку», який сприяє пропаганді читання. Обсяг книжкової продукції в Бразилії в абсолютних цифрах відносно великий (близько 300 млн примірників на рік), але він недостатній для задовільного книжкового забезпечення всього населення (близько 1, 8 книги на одного жителя в рік проти семи у Франції). Крім того, три чверті виданих книг - це навчальна література, в тому числі і шкільні, в той час як частка інших книг невелика. Однак вже не одне десятиліття щорічно зростає частка видань на релігійну тематику. Книги розкупувають заможні версти населення, при цьому вони недоступні бідним. Тому першочерговим завданням є доведення книги до маси населення, що стало важливою частиною державної політики в сфері читання. На сьогоднішній день Міносвіти продовжує поширювати підручники і літературу в загальноосвітні школи (для дітей 7-14 років). Робиться це на основі чинної Національної програми «Шкільна бібліотека». Книгами було забезпечено 36 тисяч шкільних бібліотек, що означає охоплення близько 10 мільйонів школярів. Однак, оскільки з 170 000 середніх шкіл лише 49 000 мають бібліотеки, міністерство вирішило перейти на забезпечення літературою безпосередньо учнів та їхніх сімей. Міністерство освіти запустило програму під назвою «Книга в моєму домі», спрямовану на поширення літератури (але не шкільних підручників) серед учнів 4-го і 5-го класів. (Це діти 10-11 років). Кожен учень отримує набір з п'яти книг: збірку віршів, повість, казку, твір класичної літератури, а також п'єсу або збірку

творів народного фольклору. Таким же чином Міністерство роздає книги численним навчальним закладам та особам старше 15 років, які бажають відновити навчання в школі. Результати масштабних розподільчих кампаній в даний час вивчаються. У майбутньому Міносвіти має намір більше зосередитися на організації шкільних бібліотек.

В сусідній Венесуелі проблеми схожі. Кількість неписьмених дітей та підлітків вища, ніж у Бразилії. Але бібліотеки існують та активно пропагують книги. Ось цікавий приклад роботи дитячої бібліотеки в Буенос-Айресі. Бібліотекари створюють комікси на основі дитячих популярних книг, що полегшує сприйняття для тих, хто ще погано читає.

Бібліотечна справа в США на дуже високому рівні. Розглянемо детальніше роботу бібліотек з молодшими читачами.

Асоціація бібліотечних послуг для юнацтва (у складі Американської бібліотечної асоціації) протягом року обговорювала стан бібліотечного обслуговування підлітків і в січні 2014 р. оприлюднила звіт «Майбутнє бібліотечних послуг за підлітками: заклик до дій». Мова йде про підходи до організації якісного бібліотечного обслуговування молоді, їхнього залучення до організації цих послуг з огляду на вимоги та виклики 21-го століття.

Сьогоднішні понад 40 млн. підлітків у США зіштовхуються з великою кількістю соціальних питань, бар'єрами і проблемами, які багато хто з них не в змозі подолати і вирішити самотійно. Майже 7000 підлітків кидають школу щодня, приблизно 40% випускників шкіл не володіють традиційними навичками грамотності, нація стоїть перед небезпекою втратити ціле покоління, що призведе до браку кваліфікованих робітників і активних громадян. Зараз настав час для публічних і шкільних бібліотек об'єднатися з іншими ключовими зацікавленими сторонами і вжити заходів, щоб допомогти вирішити проблеми, які негативно впливають на підлітків і в кінцевому рахунку на майбутнє нації. Ці проблеми не є нездоланими. Це – моральний

імператив для бібліотек використовувати свої можливості та ресурси для досягнення позитивних змін і поліпшення життя мільйонів підлітків. У такий спосіб книгозбірні робитимуть неоціненну послугу своїй громаді і позиціонуватимуть себе в якості незамінного для громади ресурсу.

Підлітки складають велику частину користувачів бібліотек

У США проживає 40 млн. юнаків і дівчат віком 12-17 років. Дослідження 2013 р. показало, що 72% з них користується публічними бібліотеками.

Бібліотечне обслуговування та ресурси для підлітків – у небезпеці

Закриття бібліотек, скорочення годин роботи книгозбірень, брак бібліотечних працівників, невідповідність ресурсів існуючим потребам призводить до того, що в деяких громадах молодь відсторонена від ресурсів, знань і послуг, що необхідні для навчання, емоційного та соціального розвитку, опанування навиками 21-го століття, забезпечення становлення як активних громадян.

Суттєво змінився демографічний склад молоді

За даними перепису, проведеного Annie E. Casey Foundation у 2010 р., у США нараховується 74,2 млн. громадян віком до 18 років; 46% з них – не білошкіре населення. На додаток, одна п'ята частина американських дітей – емігранти та діти емігрантів. На часі врахувати це при обслуговуванні в публічних і шкільних бібліотеках.

Технології продовжують впливати на методи комунікації, викладання та навчання

Підлітки повсюдно використовують технології (смартфони, планшети, Інтернет тощо). Проте продовжує існувати різниця стосовно наявності цих пристроїв у різних соціоекономічних та расових групах населення. На часі публічним і шкільним книгозбірням визначити, як технології вплинуть на майбутнє

бібліотечне обслуговування юнацтва, особливо враховуючи існуючу різницю в доступності.

Підлітки переходять у працездатний вік без важливих навичок

Протягом трьох останніх десятиліть навички, необхідні для успіху молодих людей на робочому місці, суттєво змінилися, проте навички, які надаються в школах не відповідають цим змінам. Бібліотеки повинні перетворитися на місце, надавати послуги та забезпечувати можливості, які потрібні сьогодні юнакам і дівчатам, щоб вони були успішними в школі та в житті.

Зміни парадигми (системи понять і поглядів) і бібліотеки

Зійшлися декілька факторів, які призвели до кардинальних змін у діяльності бібліотек. З моменту залучення комп'ютерів до публічних і шкільних бібліотек, останні переживають важливі трансформації. Бібліотеку більше не можна розглядати як тихе місце, де є доступ до фізичного контенту. Більше того, вона має перетворитися на місце – фізичне та віртуальне, де люди можуть навчитися отримувати доступ і використовувати всі типи ресурсів, – від книжок до комп'ютерних програм і експертів місцевого, регіонального чи національного рівня. Бібліотеки повинні задіяти нові технології та стати «кухнями» для «змішування» ресурсів, щоб допомогти підліткам засвоїти навички, розвинути розуміння, сприяти створенню та спільному їх використанню, запобігати негативним впливам. Поряд із впливом нових технологій, змінилося й поняття «грамотність», яке переросло лише вміння читати і писати. Сьогодні визнано, що грамотність є соціальним актом, який включає в себе основні моделі участі у житті. Нові дослідження також обґрунтовують концепцію взаємопов'язаного навчання, яка доводить, що молоді люди вчаться краще, коли, їхнє навчання пов'язане з їхніми захопленнями, мріями та інтересами

Чого підлітки чекають від бібліотек

Стати містком у зростаючій цифровій і знаннєвій прірві: Шкільні та публічні бібліотеки повинні забезпечити для підлітків на

додаток до надання доступу до електронних засобів, формальні та неформальні можливості навчатися конструктивно та ефективно їх використовувати.

Розвиток мотивації для навчання: занадто часто бажання підлітків вчитися гальмується освітньою системою, яка занадто зосереджена на тестуванні, не бажає застосовувати педагогічні методи, що відповідають конкретним культурним потребам, або так обмежена у фінансуванні, що надає тільки базові ресурси. Бібліотеки знаходяться поза межами формальної сфери школи і пропонують безпечне місце для навчання, що базується на зацікавленості. Публічні та шкільні бібліотеки, отже, повинні стати місцем для формального та неформального навчання.

Забезпечити навчання для підготовки підлітків до роботи: Для задоволення зростаючої потреби у кваліфікованій робочій силі школи та публічні бібліотеки повинні забезпечити підліткам можливості отримувати знання у реальному контексті 21-го століття.

Забезпечувати зв'язок між підлітками та іншими установами у громаді: Бібліотеки є лише однією з багатьох організацій, призначення яких – побудувати краще майбутнє для підлітків. Занадто часто, проте, підлітки не знають про пропоновані послуги у своїх громадах. Через те, що багато підлітків стикаються з серйозними соціальними та економічними проблемами, бібліотеки повинні забезпечити їм необхідну допомогу.

Наслідки для бібліотек

Для задоволення потреб сьогоденних підлітків і продовження своєї важливої та цінної для громади діяльності, бібліотеки повинні переглянути свою структуру, в тому числі такі її компоненти:

Аудиторія: Треба зосередитися на обслуговуванні всіх підлітків у громаді, а не лише на тих, хто регулярно приходить до бібліотеки.

Колекції: Повинні бути спеціально сформовані для задоволення унікальних потреб підлітків у певній громаді, яку обслуговують бібліотеки, і розширені за рахунок включення електронних ресурсів, а також експертів і наставників.

Приміщення: Фізичний простір бібліотеки має бути гнучким, що дозволить підліткам працювати над різними проектами і завданнями один з одним, а дорослим наставникам створювати умови для спільного створення та використання контенту. Віртуальний простір також дозволить підліткам спілкуватися один з одним і з експертами. Бібліотеки повинні визнати, що підлітки потребують і хочуть використовувати весь простір бібліотеки чи сайту, а не тільки певну визначену для них частину.

Програми (заходи): Протягом усього року бібліотеки організують програми, використовують свої унікальні можливості, щоби підлітки отримували важливі навички; важливо вивчати інтереси підлітків і вимірювати результати з огляду на одержані знання чи отримані навички.

Кадри: Спеціалісти-бібліотекарі з вищою освітою зосереджуються на організації та менеджменті програм і послуг для підлітків, а безпосередньо з підлітками працює персонал і кваліфіковані добровольці, які виступають в якості наставників, тренерів.

Участь молоді: Самі підлітки активно залучаються до всіх молодіжних програм і видів обслуговування, що дозволяє забезпечити як швидкий так і структурований зворотній зв'язок з персоналом бібліотеки. Участь підлітків не обмежується формально організованими групами.

Інформаційна діяльність: Це – діяльність, що продовжується і відбувається з метою виявлення і задоволення потреб підлітків; передбачає також співпрацю з партнерами, щоб задовольнити ці потреби.

Політика (правила): Ґрунтується на тому, що послуги надаються юнацтву скрізь, незалежно від їхнього місця перебування.

Правила є гнучкими і легко оновлюються відповідно до потреб, що змінюються.

Професійний розвиток : Ціла бібліотека/школа має єдині підходи до планування, надання та оцінки послуг для підлітків.

Досліджуються атрибути та ресурси, унікальні для бібліотек, і визначаються засоби для їх ефективного використання для досягнення цілей бібліотеки.

Цікаві проекти в бібліотеках:

В бібліотечній системі є Risk Management Director – директор з менеджменту ризиків, який слідував, наприклад, за тим, щоб бібліотеки підтримували постраждалих від урагану і як громадяни підтримували свої бібліотеки. За рік після урагану всі бібліотеки були відновлені, або працювали у пристосованих приміщеннях. Велику роль відіграли пересувні – мобільні бібліотеки.

«Стратегії для бібліотечних асоціацій: залучайте нових професіоналів прямо зараз!» програми професійного розвитку для молодих бібліотекарів, питання залучення до роботи волонтерів у професійних організаціях.

«Читацький квиток на смартфоні». Передбачаються можливості застосування cloud technology для бібліотекарів (зберігання і надання доступу до інформації) і для читачів (синхронізація всіх комп'ютерів та інших пристроїв, якими користується споживач, доступ з будь-якого комп'ютера до інформації), вплив цієї технології на приватність, безпеку, законний доступ, власність на інформацію та тривалість її існування.

«Моя місія – слухати. Я – ваш собака», – Під таким гаслом діє в американських бібліотеках цікава програма. Спеціально тренованих і отримавших сертифікати собак тримають у бібліотеках для того, щоби діти, яким важко навчитися читати, могли читати цим собакам вголос. Собака не буде сміятися, робити зауваження, а буде уважно слухати дитину, допомагаючи в такий спосіб навчитися читати. З собакою працює відповідно

підготовлений бібліотекар. Батьки можуть завчасно записатися на такі сеанси голосного читання собаці в найближчій публічній бібліотеці.

Зелені бібліотеки: еко-ініціативи для шкільних бібліотек

РУХ «GREEN LIBRARY» розвивається в бібліотеках по всьому світу вже 20 років і пов'язаний з участю бібліотек у захисті довкілля.

Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) у Стратегії 2019-2024 проголошує ключовою ініціативою №1: 1.1 Показати силу бібліотек у досягненні цілей сталого розвитку

Цілі сталого розвитку - це загальний заклик до дій, спрямований на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всіх людей у світі. Декларація принципів визначає роль бібліотечних працівників та відвідувачів бібліотек як суб'єктів захисту клімату та сприяння сталому розвитку. Закликає бібліотеки світу брати активну участь у боротьбі зі світовою кліматичною кризою.

IFLA щорічно нагороджує «зелені» бібліотеки за екологічні ініціативи - IFLA Green Library Award. Критерії:

Бібліотечні будівлі максимально відповідають критеріям зеленого будівництва та міжнародним екологічним стандартам LEED (Супровід у сфері енергоефективного та екологічного проектування),

- Зелені бібліотеки впроваджують систему екологічного управління в свою діяльність.
- Демонструють власним прикладом практики сталого споживання в діяльності бібліотек.
- Проводять просвітницьку роботу та надають інформаційні матеріали щодо сталого розвитку, залучають громадськість до вивчення та вирішення екологічних питань.

Бібліотеки – активні учасники захисту клімату. Кожна бібліотечна установа може і повинна діяти. Бібліотеки зміцнюють соціальну згуртованість у досягненні цілей захисту довкілля.

Книгозбірні роблять практичні кроки що до збереження природних ресурсів. Однією з цілей є збільшення використання фонтанів для питної води та зменшення кількості одноразових пластикових пляшок. Користувачам дозволяється заносити в бібліотеку лише чашки для багаторазового використання. Вивіски як всередині та ззовні бібліотеки заохочують людей використовувати одноразові чашки.

Подальшим кроком до зменшення одноразового споживання є встановлення посудомийних машин в бібліотеках. Це дає можливість полегшити прибирання та зберігання справжніх чашок, тарілок, столових приборів тощо.

За рахунок збережених коштів встановлюють «Живі стіни» з кімнатних рослин у бібліотеках. Така стіна усуває токсини з повітря, покращує настрій та продуктивність, поглинає запахи, посилює концентрацію і пам'ять, зменшує стрес і втому.

Нові контейнери для компосту та роздільного збору встановлюють на кухнях персоналу.

Централізоване збирання посортованих відходів. Усі маленькі смітники вилучено із читальних залів. Натомість встановлені нові станції роздільного збору відходів. Усі користувачі бібліотеки, як співробітники, так і читачі мають розсортувати свої відходи. Крім того, за допомогою централізованого сортування та вивезення відходів, 10 000 пластикових пакетів для сміття будуть зберігатися щороку. Встановлюють спеціальні бокси для використаних жувальних гумок.

Пересувні бібліотеки використовують електромобілі. Є бібліотеки, які випускають брендовану екологічну продукцію. Встановлюють вуличні апарати питної води

Бібліотека Остіна (Техас, США) в 2009 році запровадила програму Recycled Reads. Книги в гарному стані продаються за ціною від 0,5 центів до 2 доларів. Не придатні для продажу – відправляються на переробку. Для волонтерів була розроблена процедура, за якою книги сортуються та виставляються на

поличках по категоріях. Центр навчає громаду Остіна щодо цінностей сталого розвитку та проводить різноманітні просвітницькі заходи. За 11 років роботи центру більше 3,6 тис тон книг отримали друге життя. Бібліотека проводить онлайн тренінг з практик «зеленого» списання матеріалів

- У Канаді є тисячі шкіл. Кожна школа повинна мати добре обладнану бібліотеку та розумну бібліотеку. Деякі школи мають десятки різних бібліотек з різних дисциплін. Бібліотекари цих установ мають безліч кваліфікацій та спеціалізацій.
- Бібліотекар мистецтва,
- Помічник бібліотекаря,
- Бібліотекар з автоматизації,
- Бібліограф,
- Книжкомобільний бібліотекар,
- Каталог - бібліотекар,
- Бібліотекар служби у справах дітей,
- Класифікатор – бібліотекар,
- Бібліотекар комп'ютерного пошуку,
- Кібрарій, Кібрарій - бібліотекар чи дослідниця, яка використовує Інтернет як ресурс. Один із способів подумати про те, що таке "кібрарій" - це думати про наступне покоління бібліотекарів, які намагаються інтегрувати цілу низку цифрових технологій у систему, яка раніше майже повністю була на папері. Кібрарійців можна асоціювати з такими поняттями, як цифрове дослідження, міграція вмісту, електронне навчання та модернізація бібліотеки. Кібрарій може впроваджувати Інтернет у бібліотечні системи різними способами. Вони можуть включати налаштування цифрових порталів для дослідження баз даних. Кібрарій може використовувати онлайн-ресурси для створення віртуального довідкового столу, розміщення віртуальних

експонатів або рекламування бібліотечних заходів. Кібрарій може працювати на платформах соціальних медіа, щоб надсилати опитування або взаємодіяти з клієнтами бібліотеки. Бібліотекар може використовувати такі ресурси, як масові відкриті онлайн-курси (МООС) або програми кредитування електронних книг для підвищення ресурсів, доступних для учнів. Все це включає модернізацію бібліотечних систем, щоб скористатися величезними ресурсами, які можуть запропонувати цифрові медіа.

- Бібліотекар бази даних,
- Бібліотекар по документації,
- Бібліотекар здоров'я,
- іконописець,
- Інформаційно-довідковий бібліотекар (у тому числі бібліотекар послуг),
- Юридичний бібліотекар,
- Бібліотекар по зв'язку,
- Бібліотечний консультант, координатор або керівник,
- Медичний бібліотекар,
- Мультимедійний бібліотекар,
- Музичний бібліотекар,
- Музичний бібліотекар – мовлення,
- Бібліотекар періодичних видань,
- Бібліотекар-довідник,
- Бібліотекар із розподілу та обробки ресурсів,
- науковий бібліотекар,
- Бібліотекар технічних служб та,
- Технік бібліотеки та громадського архіву

- Головний підрозділ бібліотекар
- Куратор бібліотеки та директор/менеджер
- Шкільний бібліотекар
- Вчитель-бібліотекар: початкова школа та старша школа

На відміну від більшості країн, канадські бібліотекарі мають дуже конкретні посадові обов'язки. Чим краще ви розумієте свою бібліотеку та користувачів бібліотеки, тим швидше ви зможете отримати більше обов'язків.

Як бібліотекар, ви:

- Запропонувати доповнення до бібліотечного фонду,
- Надавати довідкові послуги,
- Відбір, класифікація та систематизація бібліотечних матеріалів,
- Підготуйте пошукові посібники,
- Розробити системи доступу до бібліотечних колекцій,
- Здійснювати пошук довідок, щоб допомогти користувачам бібліотеки та організувати міжбібліотечні абонементи,
- Розробляти таксономії, використовуючи різні джерела інформації та даних,
- Надавати особливу підтримку дітям та дорослим,
- Проводити навчальні програми та екскурсії з бібліотечної орієнтації
- Виконувати обов'язки адміністратора (наприклад, нагляд за бібліотечними техніками, помічниками та клерками).